

**Bölge halkı silahlı
mücadele istemiyor**

Sayfa
7

KOMİSYONDA ARAŞTIRMA VE DÜŞÜNCE KURULUŞLARI DİNLENDİ:

Bölge halkı silahlı mücadele İSTEMİYOR

TBMM'de kurulan Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu, Numan Kurtulmuş başkanlığında toplandı. Rawest Araştırma Direktörü Roj Esir Girasun, 'Silahlı hak aramaya, Kürtlerin yüzde 15'i onay veriyor.' dedi

AYDINLIK / ANKARA

TERÖR örgütü PKK'nın silah bırakma ve fesih sürecinin hukuki alt yapısını çalışmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) çatısı altında kurulan Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu'nun 12. toplantısı tamamlandı. Dün TBMM Tören Salonu'nda yapılan toplantıda düşünce kuruluşları dinlendi.

Toplantıda Kürt toplumunun sürece yönelik yaklaşımlarını yansıtan veriler dikkat çekti. Araştırmalara göre Kürt kökenli vatandaşlar içinde PKK'nın silahlı eylemlerine desteğin süreçten bağımsız olarak yüzde 15'ler seviyesinde olduğu belirtildi.

10 KURULUŞ DİNLENDİ

Birinci oturumda Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA), Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi (DITAM), Rawest Araştırma, Kürt Çalışmaları Merkezi, Ekopolitik Kültür, Eğitim ve Araştırma Vakfı temsilcileri konuştu.

İkinci oturumda Ankara Enstitüsü, Sosyo-Politik Saha Araştırmaları Merkezi, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Merkezi, Ortadoğu Araştırmaları Merkezi ve GENAR Araştırma yöneticilerine söz verildi.

TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş,

komisyonun bugüne kadar 80 kişiyi dinlediğini ve yaklaşık 830 sayfa tutanak tutulduğunu aktardı. Kurtulmuş, ekim ayında TBMM Genel Kurulu'na iletilen teklifler ile çalışma raporu üzerine hazırlık yapacaklarını söyledi.

STATTA MAÇ İZLEME ÖNERİSİ

Toplantıda araştırma kuruluşlarının çalışmaları öne çıktı. Rawest Araştırma Direktörü Roj Esir Girasun, "Kürtler hem Türkiyeliyor hem de Kürt kimliğini sahiplenmeleri güçleniyor. Kimliklerini koruyarak Türkiye'nin parçası olmayı istiyorlar. Bunu pozitif görmek gerekir. Silahlı hak aramaya Kürtlerin yüzde 15'i onay veriyor. Paralel olarak siyasi hak aramaya destek çok daha yüksek." dedi.

Kürt Çalışmaları Merkezi Başkanı İbrahim Reha Ruhavioglu, "Silah yakan o insanlar o dağların arasına geri dönmeliydiler. Bu insanların vatanları ve aileleriyle kucaklaşabileceği cesur bir adıma ihtiyaç var." diye konuştu; Numan Kurtulmuş'un bir Amed Spor maçını, DEM Parti heyetinin de bir Türkiye milli maçını stadyumda izlemesini önerdi.

'DESTEK YÜKSEK GÜVEN DÜŞÜK'

Bütün araştırmacılar sürece desteğin yüksek ancak güvenin düşük olduğunu söyledi.

'SURIYE'DE İSTIKRAR ÜNİTER YAPIDAN GEÇİYOR'

KOMİSYONDA SETA Dış Politika Araştırmaları Direktörü Prof. Dr. Murat Yeşiltaş da sunum yaptı. SETA Direktörü "Bu bir geçiş süreci." dedi. Sürecin daha başarılı ilerleyebilmesi için yedi derinliğe ihtiyaç olduğunu kaydetti. SETA'nın Suriye'ye yönelik aktarımı dikkat çekti:

"YPG ekseninde devam eden süreç Suriye'nin kalıcı istikrarı açısından ciddi risklere gebe. Suriye'de çözüm noktasında iki temel model var. Birincisi mevcut model. 2012'den beri devam eden ottonomi, özerklik modeli. Diğer model de 8 maddelik anlaşmanın ortaya koyduğu merkezîyetçi, üniter yapının korunduğu model.

"Yaptığımız çalışmalar neticesinde birinci modelin her türlü simülasyonda başarısızlıkla sonuçlandığını söyleyebilirim. Daha fazla istikrarsızlık, daha fazla çatışma ve daha fazla dışa bağımlılık doğuruyor.

"İkinci model ise her türlü simülasyonda istikrar, barış ve düzen ortaya çıkarıyor."

Ankara Enstitüsü Başkanı Doç. Dr. Hatem Ete, "Sürece yönelik genel anlamda çok büyük bir destek var. Yüzde 55 ile 60'ların arasında duruyor. Sürece güven konusunda ise yönetim tarzına yönelik olabilir, bir güvensizlik var." dedi. SAHAM Koordinatörü Yüksel Genç, Kürt toplumunun yüzde 90'ının anadilde eğitim istediğini öne sürdü, İnfaz ve Terörle Mücadele Kanunlarında değişiklik talebinin yüzde 60'ın üzerinde olduğunu iddia etti.

GENAR Başkanı İhsan Aktaş ise Kürtler içindeki araştırmalarda konu başlıklarının her yıl değiştiğini, taleplerin koşullardan bağımsız genellenemeyeceğini dile getirdi, "Bölge halkı PKK eylemlerine gitmedi ama HDP'ye oy vermeyi sürdürdü. Bu da çözüm konusunda önemli bir gösterge. Bir imparatorluk anayasası inşa edilmesi gerektiğini düşünüyorum." dedi.

DEM Parti'ye yakın kuruluşların Selahattin Demirtaş'ın serbest bırakılması üzerinde durmaları dikkat çekti.

Terörsüz Türkiye komisyonu düşünce kuruluşlarını dinledi

Türkiye Büyük Millet Meclisi Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu, düşünce kuruluşlarının temsilcilerini dinlemek için Kurtulmuş başkanlığında toplandı

TÜRKİYE Büyük Millet Meclisi (TBMM) Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu, Meclis Başkanı Numan Kurtulmuş başkanlığında 12'nci kez toplandı. Toplantıya; Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA), Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi (DİTAM), Rawest Araştırma, Kürt Çalışmaları Merkezi (KSC), Ekopolitik Kültür ve Eğitim ve Araştırma Vakfı (EKEAV), Ankara Enstitüsü, Sosyo-Politik Saha Araştırmaları Merkezi (SAHAM), **Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV)** ve Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM) temsilcileri katıldı.

TBMM Başkanı Kurtulmuş, komisyonun 20 Ağustos'taki toplantısında dinlenen İHH Diplomasiden Sorumlu Yönetim Kurulu Üyesi Vahdettin Kaygan'ın vefat ettiğini belirterek, taziyelerini iletti. Kurtulmuş komisyon çalışmalarına ilişkin, "Bugüne kadar 80 arkadaşımızı dinledik. Bazı sivil toplum kuruluşları bir kişi ile bazıları ise birden fazla kişiyle temsil edildiler. Yaklaşık 50 saati aşkın bir çalışmayı ortaya koyduk. 11 toplantıda fevkalade değerli çalışmalar, müzakereler yapıldı. Yaklaşık 830 sayfalık tutanak tutuldu. Artık yavaş yavaş bu dinleme faslının sonuna doğru geliyoruz. Önümüzdeki süreçte sizlerden gelen teklifler doğrultusun-

da belirlenecek sivil toplum kuruluşlarının dinlenmesini sağladıktan sonra, TBMM Genel Kurulu'na aktaracağımız tekliflerin hazırlıklarını yapacağız. Gerek yasal düzenlemeler olsun gerekse de komisyonun çalışma raporu ile ilgili çalışma döneminin içerisine gireceğiz. Bizim açımızdan, planladığı gibi hatta planlamanın ötesinde daha disiplinli ve verimli geçen bir süreç oldu. Burada herkes fikirlerini dile getirdi; kimsenin fikirlerine, konuşmalarına müdahale etmedik. Her birisi kayda geçti, ortak ola-

rak söylenen hususlardan birisi; eğer bu komisyon çalışmalarını başarıyla tamamlarsa gerçekten tarihi bir fonksiyonu icra etmiş olacak ve Türkiye siyaseti ile demokrasisi bakımından çok önemli bir eşik aşılmış olacaktır. Ümit ederim ki en kısa süre içerisinde disiplinli ve çalışma bütünlüğü kapsamında çalışmalarımızı tamamlayarak, millet adına yaptığımız bu vazifenin bir sonucu olan görüşlerimizi bir rapor olarak ifade etmek mümkün olur" ifadelerini kullandı.

■ **DHA**

Terörsüz Türkiye Komisyonu çalışmalarını sürdürüyor

TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş, "Bugüne kadar 80 arkadaşımızı dinledik. Bazı sivil toplum kuruluşları bir kişi ile bazıları ise birden fazla kişiyle temsil edildiler. Yaklaşık 50 saati aşkın bir çalışmayı ortaya koyduk. 11 toplantıda fevkalade değerli çalışmalar, müzakereler yapıldı. Yaklaşık 830 sayfalık tutanak tutuldu. Artık yavaş yavaş bu dinleme faslının sonuna doğru geliyoruz." dedi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu, dün gece kuruluşlarının temsilcilerini dinlemek için toplandı.

TBMM Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu, Meclis Başkanı Numan Kurtulmuş başkanlığında 12'nci kez toplandı. Toplantıya; Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA), Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi (DITAM), Rawest Araştırma, Kültür Çalışmaları Merkezi (KSC), Ekopolitik Kültür ve Eğitim ve Araştırma Vakfı (EKEAV), Ankara Enstitüsü, Sosyo-Politik Saha Araştırmaları Merkezi (SAHAM), Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) ve Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM) temsilcileri katıldı.

"TEKLİFLERİN HAZIRLIKLARINI YAPACAĞIZ"

TBMM Başkanı Kurtulmuş, komisyonun 20 Ağustos'taki toplantısında dinlenen İHH Diplomasiden Sorumlu Yönetim Kurulu Üyesi Vahdettin Kaygan'ın vefat ettiğini belirterek, taziyelerini iletti. Kurtulmuş komisyon çalışmalarına ilişkin, "Bugüne kadar 80 arkadaşımızı dinledik. Bazı sivil toplum kuruluşları bir kişi ile bazıları ise birden fazla kişiyle temsil edildiler. Yaklaşık 50 saati aşkın bir çalışmayı ortaya koyduk. 11 toplantıda fevkalade değerli çalışmalar, müzakereler yapıldı. Yaklaşık 830 sayfalık tutanak tutuldu. Artık yavaş yavaş bu dinleme faslının sonuna doğru geliyoruz. Önümüzdeki süreçte sizlerden gelen teklifler doğrultusunda belirlenecek sivil toplum kuruluşlarının dinlenmesini sağladıktan sonra, TBMM Genel Kurulu'na aktaracağımız tekliflerin hazırlıklarını yapacağız. Gerek yasal düzenlemeler olsun gerekse de komisyonun çalışma raporu ile ilgili çalışma döneminin içerisine gireceğiz. Bizim açımızdan, planladığı gibi hatta planlamanın ötesinde daha disiplinli ve verimli geçen bir süreç oldu. Burada herkes fikirlerini dile getirdi; kimsenin fikirlerine, konuşmalarına müdahale etmedik. Her birisi kayda geçti, ortak olarak söylenen hususlardan birisi; eğer bu komisyon çalışmalarını başarıyla tamamlarsa gerçekten tarihi bir fonksiyonu icra etmiş olacak ve Türkiye siyaseti ile demokrasisi bakımından çok önemli bir eşik aşılmış olacaktır. Ümit ederim ki en kısa süre içerisinde disiplinli ve çalışma bütünlüğü kapsamında çalışmalarımızı tamamlayarak, millet adına yaptığımız bu vazifemin bir sonucu olan görüşlerimizi bir rapor olarak ifade etmek mümkün olur" ifadelerini kullandı.

"TARİHE NOT DÜŞÜLMÜŞTÜR"

Kurtulmuş, 10 ülkenin Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu'nda Filistin devletini tanıması ile ilgili, "Bu kararın alan ülkelerin meclisleri ile hükümetlerini tebrik ediyorum. Önemli bir aşamadır. Amerika'da yapılan bu toplantıların, Filistin davası bakımından fevkalade önemli bir geçiş süreci olduğuna inanıyorum. Herhalde bu salonda bulunanlara birkaç sene evvel densesydi ki: 'Fransa, İngiltere, Avustralya, Kanada gibi ülkeler Filistin devletini tanıyacak.' Bunun neredeyse imkansızla yakın bir şey olduğunu hepimiz söyledik. Ancak uluslararası alanda başta bu ülkeler olmak üzere insanlık cephesinin ortaya koyduğu fevkalade güçlü bir direniş ve Siyonist rejimin ortaya koyduğu insanlık suçlarına karşı, artık insanlığın ve vicdanın sınırlarının zorlanmış olması dünyanın birçok yerinde Filistin davasına olan sempatiyi artırmış, Siyonist rejime olan nefreti çoğaltmıştır.

Batı ülkelerinin başkentlerinde bile Siyonist rejime karşı olan nefretin, tarihi olarak en yüksek seviyelerde olduğunu söylemek herhalde abartılı olmayacaktır. Halkların ve insanlık cephesinin ortaya koyduğu bu tavır, BM Genel Kurulu'na da yansımış ve çok sayıda ülkenin temsilcisi Filistin davasına destek verdiğini ifade etmiştir. Bu çerçevede Sayın Cumhurbaşkanımızın; milletimizin hislerine tercüman olarak ve milletimizin ötesinde çok geniş bir coğrafyanın, dünyanın her yerindeki mazlum milletlerin sözcüğü olarak, hem Gazze özel oturumunda hem de BM Genel

Kurulu'nda yaptığı konuşma, tarihi niteliktedir. Tarihe not düşülmüştür. Türk milletinin bir bütün olarak Filistin davasına verdiği destek, bir kez daha teyit edilmiş ve verilen destek her türlü siyasi manipülasyonun ötesinde insani ve vicdani gerekçelerle ortaya konulmuştur. TBMM olarak, Türkiye Cumhuriyeti devletinin başkanı, Sayın Cumhurbaşkanımızın her iki oturumunda ortaya koyduğu bu tavır, fevkalade önemli bulduğumuzu ve sonuna kadar desteklediğimizi bir kere daha ifade etmek isterim" açıklamasında bulundu.

"BM'DEKİ TOPLANTILAR ÖNEMLİ BİR KAZANIM"

TBMM'nin İsrail'e yönelik aldığı kararları hatırlatan Kurtulmuş, Türkiye'nin İsrail'e karşı ortaya koyduğu tavır uluslararası kamuoyuna ilan edildiğini vurguladı.

Kurtulmuş, "Ümit ederim ki bu BM Genel Kurulu öncelikle acil ateşkesin sağlanması, barışın temin edilmesi ve maalesef her gün ağıltan ölümlerin arttığı Gazze Şeridi'ne insani yardımların strateji ulaştırılmasına vesile olsun. Ayrıca Filistin devletinin yalnızca kağıt üzerinde tamnan bir devlet yerine hakikatte var olan, sınırlı bütünlüğü, toprak bütünlüğü sağlanmış ve egemenliği hiçbir şekilde tartışma konusu olmayan bir Filistin devletinin kuruluşuna vesile olsun. Bu aşamada BM'deki bu toplantıların önemli bir kazanım olduğunun altını çizmek istiyorum" diye konuştu. (DHA)

MİLLİ DAYANIŞMA, KARDEŞLİK VE DEMOKRASİ KOMİSYONU TOPLANDI

"Terörsüz Türkiye" hedefi doğrultusunda TBMM'de kurulan Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonunda dün gece kuruluşunun temsilcileri görüşlerini dile getirdi.

Komisyonun 12. toplantısı, TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'un başkanlığında TBMM Tören Salonu'nda yapıldı.

İlk oturumda, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) Dış Politika Araştırmaları Direktörü Prof. Dr. Murat Yeşiltaş, Türkiye'nin 40 yılı aşkın süredir devam eden bir terör sorunuyla sona erdirmeye noktasına yaklaştığını belirtti.

"Terörsüz Türkiye" sürecine ilişkin Yeşiltaş, "Bu adım, yalnızca güvenli bakımdan değil, Türkiye'de demokrasinin konsolidasyonu, büyük ve kapsamlı bir toplumsal barış, ulusal birlik ve bütünlük açısından da tarihselliği olan bir adımdır" ifadesini kullandı.

PKK terör örgütünün silah bırakmasının, sadece ilk adımlardan bir olduğunu dile getiren Yeşiltaş, "Kahır banyon testi edilmesi için daha kapsamlı bir görüş birliğinin inşası edilmesi zorunlu görülmektedir" dedi.

Türkiye için asıl meselelerin, silahlıların bırakıldığı bu dönemi toplumsal barışın kalıcı hale geldiği bir süreçte dönüştürmek olduğunu vurgulayan Yeşiltaş, süreç hem bölgesel gelişmeler hem de uluslararası sistemdeki gelişmelere odaklanarak ele almak gerektiğini dikkatli çekti.

Silahsızlanmanın kalıcı olabilmesi için "DDR" olarak ifade edilen "silahsızlanma, terhis ve yeniden entegrasyon" süreçlerinin dikkate alınması gerektiğini aktaran Yeşiltaş, fakat Türkiye'nin öngünümlü hedeflerini daha derin bir stratejik çerçeveye ihtiyaç olduğunu vurguladı.

Yeşiltaş, bu çerçeveye "hukuki derinlik", "siyasi ve toplumsal derinlik", "güvenlik derinliği", "kurumsal derinlik", "ekonomik derinlik", "normatif derinlik" ve "dış politika-jeopolitik derinlik" olarak sıraladığı başlıklar üzerinden anlattı.

Bu konudaki araştırmalara katılanların yüzde 62'sinin "sürecin başarısız olması halinde Türkiye'de şiddet olaylarının yeniden artacağına" düşündüğünü aktaran Yeşiltaş, "Saha araştırmalarında gördüğümüz husus, güvenlik pratiklerinden asla vazgeçilmesi gerektiği, devletin egemenliğini çeşitli şekillerde, günlük pratiklerde zayıflatacak herhangi bir durumun toplum tarafından kabul edilmediğini, bölge halkı açısından da bu durumun son derece kritik olduğunu müşahade etmiş bulunuyoruz" diye konuştu.

"Dış politika-jeopolitik derinlik" kavramına da değinen Yeşiltaş, "Yürütülen sürecin tamamını Suriye'ye bağlamak, sürecin yürütülmesi açısından bırakım sorunları ortaya çıkaracağını ama aynı zamanda Suriye'den tamamıyla bağımsız bir şekilde inşa edilecek sürecin de toplumsal destekten, siyasi destekten son derece uzak bir sonuçla bizi karşı karşıya bırakacağını altını çizmemiz gerekir" yorumunu yaptı.

İsrail'in son aylarda yürüttüğü siyasetin, Suriye açısından büyük bir risk oluşturduğunu dile getiren Yeşiltaş, "YPG eksceninde devam eden sürecin de Suriye'nin kalıcı istikrarını sağlaması açısından çok ciddi risklere gebe olduğunu farkındayız" ifadesini kullandı.

Yeşiltaş, sahada yaptıkları görüşmeler sonucu iki temel model üzerinde durduklarını dile getirerek, şunları kaydetti:

"Elde edilmiş defacto bir otonom özerk bölge ilam söz konusu bu model üzerinden ilerleyebiliriz. Diğer bir model ise 10 Mart'ta merkezî hükümet ile imzalanan 8 maddelik anlaşma modelinin ortaya koyduğu ama detayların elbette çalışılacağı daha merkeziye, Suriye'nin ünlü yapılarının korunduğu ve istikrarını göreceği olarak hızlı ulaşıldığı bir model. Bunlardan ikisini de çok detaylı çalıştığımızda, istikrar testi yaptığımızda, egemenlik testi yaptığımızda, dış aktör bağımlılığı testi yaptığımızda, birinci modelin her türlü simülasyonda başarısızlıkla sonuçlandığını, daha fazla istikrar getirmediğini, daha fazla çatışma potansiyeli taşıdığını ve dışarıya bağımlı hale getirdiğini görüyoruz ama ikinci modelin daha fazla istikrar, her türlü simülasyonda ise daha fazla düzen ortaya çıkardığını ve barış ortaya çıkardığını görüyoruz. Suriye'deki ortaya koyulacak pratik, olancağı azlaş, Türkiye'deki sürecin başanlı bir şekilde hayata geçirilmesi açısından da son derece kritik olduğunu belirtmek isterim."

"Türkiye toplumunun inkanı Komisyon'un önemli bir görevi"

Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi (DITAM) Başkanı Mesut Azizoglu, "Kürt meselesi"nde daha önce hiç yaşanmamış yeni bir döneme girildiğini, bu yeni dönemde herkeşe "Kürt meselesi"yle ilgili yeni şeyler söyleme zorunluluğu ve imkânını verdiğini söyledi. "Kürt meselesi"ndeki çözümsüzlüğün Türkiye'ye etkilerinin son dönemlerde daha fazla hissedilmeye başlandığını aktaran Azizoglu, çözümsüzlüğün sadece Kürtlere değil bütün Türkiye'ye kaybettirdiğini vurguladı.

Toplulum Komisyon'un beklentilerinin bulunduğunu belirten Azizoglu, "Öncelikli olarak sürecin hukuksal alt yapısını oluşturmakla ilgili bir beklenti var. İkinci olarak da, toplumsal rızanın iletilmesi, adalet duygusunun sağlanması ve geleceğe yönelik ortaklaşmayla ilgili Komisyon'dan beklentiler var. Çözüm için inka edilmesi gereken kesin Türkler, adalet duygusunun sağlanması ile ilgili muhatap da Kürtler. Türkiye toplumunun ikinci komisyonun önünde önemli bir görev olarak duruyor" ifadelerini kullandı.

DITAM Başkan Yardımcısı Sedat Yurtidası ise Kürt kimliğinin anayasal düzeyde tanıması ve Kürtçenin anaokuldan üniversiteye kadar eğitim hayatında, yayında, medyada ve kamusal yaşamda "öğünce kullanılması" için yasal güvenceye kavuşturulması gerektiğini söyledi.

Yurtidası, "Bugün söylenen sözlerin hayata geçirilmesi, kararlilik ve irade ile uygulanması zamanıdır. Bu iradeyi ortaya koymaya fırsatına sahipsiniz" dedi.

"Kürtler hem Türkiye'yeşiyor hem de Kürt kimliklerini sahiplenmeleri güçleniyor" RAWEST Araştırma Direktörü Roj Esir Girasun, "Terörsüz Türkiye" sürecinin hayata geçmesinden duyduğu memnuniyeti de getirerek, "Araştırmalarımızda gördüğümüz en net sonuç şuydu, Kürtlerin sosyolojik değişimi kaçınılmaz olarak bir çözümü dayatıyor" değerlendirmesinde bulundu.

Girasun, araştırmalarda buldukları en güçlü ve ilginç verinin ise, "Kürtler hem Türkiye'yeşiyor hem de Kürt kimliklerini sahiplenmeleri güçleniyor" tespiti olduğunu aktardı.

Bu sosyal değişim ve dönüşümün Kürtlerin silahlı mücadeleyle haklarını da değiştirdiğini anlatan Girasun, konuşmasını şöyle sürdürdü: "Bizim süreçten önce yaptığımız araştırmalar-

larda Kürtlerin yüzde 65'i silahla hak aramalarına kategorik olarak karşı. Geriye kalan yüzde 35'i oluşturan yüzde 20'lik kesim ise kaygılı ve tereddütlü. Sadece kalan yüzde 15'lik kesim silahla hak aramaya onay veriyor. Bu oran 1990'lardan bugüne kadar yaşanan büyük değişimi gösteriyor. Bu değişimle paralel olarak Kürt toplumu siyasete daha fazla güvenmeye ve siyasi yollarla hak aramaya destek vermeye başladı."

"Terörsüz Türkiye" ile ilgili yapılan araştırmalara da değinen Girasun, "Toplulum süreci verdiği desteğin yüzde 70'lere yaklaştığını görüyoruz. Bununla beraber, sürecin başanlı şekilde yürütüldüğünü düşünürken ve sürecin başarıyla sonuçlanacağına inanırken oranın yüzde 40-45 bandında seyrediyor. Bu da süreçte olan destek ile güven arasındaki makası gösteriyor" diye konuştu.

"Silahlı mücadeleyle öncelenlerin oranı yüzde 10'un altına düştü"

Kürt Çalışmaları Merkezi (KSC) Başkanı İbrahim Reha Ruhavioglu, son 40-50 yılda yaşanan dönüşümün Kürt toplumuna da etkilediğini ve gün galasıyla aslında başlayan devrimin sonunda Kürtlerin modern dünyaya entegre olma çabası içine giren bir topluma dönüştüğünü aktardı.

Bu durumda "silahlı mücadele yöntemi" Kürtler için giderek zayıf bir seçenek haline dönüştüğünü belirten Ruhavioglu, "Son birkaç yıldır örgütün silahlarını bırakması kategorik destek sunmalarının oranının yükseldiğini görüyoruz. Bugün, silahlı mücadeleyle öncelenlerin oranı yüzde 10'un altına düştüğü gibi bir vakayla karşı karşıyayız. Dolayısıyla bu süreç bir sosyolojik zemini üzerine oturuyor" değerlendirmesinde yaptı.

Kürt kimliği günlemleri Türkiye'ye aidiyetin zayıfladığını tersine yükseldiğini aktaran Ruhavioglu, 2 yıl arayla yapılan araştırmaya göre Kürtler arasında Türkiye'ye ait hissedilenlerin oranının yüzde 52'den 65'e yükseldiğini bildirdi.

Kürtlerin talep ve beklentilerine değinen Ruhavioglu, "Kürtler nezdinde durumu cisman sifra getirmek için mesele, kayımların geri çekilmesi, Selahattin Demirtaş şahsında temsil edilen bütün siyasi tutukluların serbest bırakılması, Bu, durumu eskiden sifra getirecek, süreç böyle bir sifra karşı karşıya, bunun da PKK gibi devlet dışı aktörleri uyum sağlamaya ya da tasfiye olmaya zorladığını belirtti.

"PKK'nın silah bırakma süreci bence bu eğilimin Türkiye içindeki bir yansımasıdır" diyen Temiz, bölgede öne çıkan diğer trendin de ekonomik, politik bir dönüşüm olduğunu söyledi.

Temiz, konuşmasını şöyle sürdürdü: "Türkiye bugün çözüm süreci ile birlikte hem Irak Merkezi Hükümetinin hem de Kuzey Irak'ta Suriye'nin elde ettiği olumlu kazanımları desteklemek ve bu imvenden kendisi de faydalanmak istemektedir. Bu çerçevede PKK'nın kendini feshetmesi ve silahları yakaarak silah bırakmanın önünü açması sadece örgütün veya örgüt liderlerinin kısa vadeli çıkarları ile açıklanamaz. Bölgesel gelişmelerle birlikte Irak Merkezi hükümeti ve Kuzey Irak'ta ortaya çıkan yeni bir modelin ortaya çıkardığı siyasal, ekonomik hatta teknolojik ve sosyolojik gerçeklik artık PKK gibi devlet dışı aktörlerin zaten bir tür tarihsel varlıklarını ortadan kaldırmıştır."

Yerel dinamiklerin her ülkede farklı ekonomik, sosyal ve kültürel durumları ortaya çıkardığını kaydeden Temiz, "Şeffaf ve aşamalı bir yol haritası kamuoyuyla bir an önce paylaşılmalı. Sadece Türkiye kamuoyu değil, bugün özellikle Kuzey Irak'taki kamuoyu ve Suriye kamuoyu da bu süreç hakkında bir geri bildirim beklemektedir. Hem içeride hem bölgede beklentileri yönetmek için açıklik ve netlik sağlanmalıdır" ifadelerini kullandı.

GENAR Araştırma Başkanı İhsan Aktaş, Türk toplumu ile Kürt toplumu arasında mesafe olmadığını anlattı.

Türklerle Kürtler arasında derin bir ıucurum ve mesafenin olmadığını yaptıkları araştırmalarda gördüklerini vurgulayan Aktaş, "Kürt seçmenle yaptığımız bir araştırmada, 'Türkiye benim vatanımdır' yüzde 96, 'Kürt-Türk kardeşim' yüzde 88, 'Türkiye Cumhuriyeti vatandaşım olmanın gurur duyuyorum' yüzde 95. Aslında baktığımız zaman Kürtlerin

yiysıyla toplum, kim çözüyor, hangi enstrümanlarla çözüyor, ne tür çözümlerle bu iş nerye varıyor meselesinde bugüne kadar çok fazla taklîm gözüküyor" dedi.

Sosyo Politik Saha Araştırma Merkezi (SAHAM) Koordinatörü Yüksel Genç, ilk kez toplumun sürdürülebilir bir temkinlilik sergilediğini belirterek, "Daha önceki süreçlerde toplumsal temkinlilik bu kadar uzun sürdüğü söylemek çok güç. Bunu komisyon olarak düşünmek gerekiyor" dedi.

Yaptıkları saha araştırmalarına göre toplum nezdinde barışa desteğin yüksek, süreç güveninin düşük olduğunu anlatan Genç, şunları kaydetti:

"Bu ilki durumun asıldığını söylemek çok güç. Bölgedeki yurttaşların süreç ile ilgili bir anca süreci kanlım ve bilgilendirme mekanizmalarının sınırlılığı gözlemlediğimizi ve şikayete konu olduğunu söyleyebiliriz. Sürecin toplumsallaşması ve toplumsal rızanın geliştirilmesi açısından süreç dair daha şeffaf, güven verici ve samimi olmaya dair sözleri sahada çokça kullandığımız, bu çalışmalar yürütülenler de bu duygu halini güçlendirmeye dönük yaklaşımlar içine olmasın anlamli olduğunu belirtmek istiyoruz."

"Türkiye Ekonomik Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) Kurucu Direktörü Güven Sak, "Terörsüz Türkiye" hedefinin sonuca ulaşmasını ekonomik katkılarla hakkında değerlendirmelerde bulundu.

Doğu Anadolu'da bundan sonra neler yapılacağına dair raporlar hazırladıklarını kaydeden Sak, Van'da "Terörden Sonra Hayat Nasıl Olur?" başlıklı bir çalışına hazırladıklarını belirtti.

"Şeffaf ve aşamalı bir yol haritası kamuoyuyla bir an önce paylaşılmalı"

Orta Doğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM) Başkanı Kadir Temiz, son 6 aydır uzanmalarla Irak ve Suriye'de çeşitli saha araştırmaları yaptıklarını, Orta Doğu'da uzun süredir "devletleşme ve merkezleşme talebini" gözlemlediklerini anlattı.

Orta Doğu'daki birçok ülkenin kendi egemenlik kapasitesini yeniden inşa etme sürecinde olduğunu, Irak'ta, Suriye'de, Lübnan'da merkezi devletin güçlenmesinin bir ihtiyaç olarak ortaya çıktığını dile getiren Temiz, bunun da PKK gibi devlet dışı aktörleri uyum sağlamaya ya da tasfiye olmaya zorladığını belirtti.

"PKK'nın silah bırakma süreci bence bu eğilimin Türkiye içindeki bir yansımasıdır" diyen Temiz, bölgede öne çıkan diğer trendin de ekonomik, politik bir dönüşüm olduğunu söyledi.

Temiz, konuşmasını şöyle sürdürdü: "Türkiye bugün çözüm süreci ile birlikte hem Irak Merkezi Hükümetinin hem de Kuzey Irak'ta Suriye'nin elde ettiği olumlu kazanımları desteklemek ve bu imvenden kendisi de faydalanmak istemektedir. Bu çerçevede PKK'nın kendini feshetmesi ve silahları yakaarak silah bırakmanın önünü açması sadece örgütün veya örgüt liderlerinin kısa vadeli çıkarları ile açıklanamaz. Bölgesel gelişmelerle birlikte Irak Merkezi hükümeti ve Kuzey Irak'ta ortaya çıkan yeni bir modelin ortaya çıkardığı siyasal, ekonomik hatta teknolojik ve sosyolojik gerçeklik artık PKK gibi devlet dışı aktörlerin zaten bir tür tarihsel varlıklarını ortadan kaldırmıştır."

Yerel dinamiklerin her ülkede farklı ekonomik, sosyal ve kültürel durumları ortaya çıkardığını kaydeden Temiz, "Şeffaf ve aşamalı bir yol haritası kamuoyuyla bir an önce paylaşılmalı. Sadece Türkiye kamuoyu değil, bugün özellikle Kuzey Irak'taki kamuoyu ve Suriye kamuoyu da bu süreç hakkında bir geri bildirim beklemektedir. Hem içeride hem bölgede beklentileri yönetmek için açıklik ve netlik sağlanmalıdır" ifadelerini kullandı.

GENAR Araştırma Başkanı İhsan Aktaş, Türk toplumu ile Kürt toplumu arasında mesafe olmadığını anlattı.

Türklerle Kürtler arasında derin bir ıucurum ve mesafenin olmadığını yaptıkları araştırmalarda gördüklerini vurgulayan Aktaş, "Kürt seçmenle yaptığımız bir araştırmada, 'Türkiye benim vatanımdır' yüzde 96, 'Kürt-Türk kardeşim' yüzde 88, 'Türkiye Cumhuriyeti vatandaşım olmanın gurur duyuyorum' yüzde 95. Aslında baktığımız zaman Kürtlerin

bu ülkenin vatandaşı olmak, bu ülkede yaşamak ya da bu ülkenin bayrağı ile övmek gibi meselelere baktığımız zaman neredeyse yüzde 80 ile 90 arası olumlu bir veri. Biraz ayrıntılı söylemlerinin ortadan kalktığı, Abdullah Öcalan'ın da açıklamalar yapmasından sonra geliyor bu veriler. Yine de hani bir masa kurulu, bir süreç yürütülüyor, özellikle toplumsal temelde bu tür süreçlerin neye dayandığını ortaya koyan önemli veriler olduğunu düşünüyorum" dedi.

Suriye meselesinin Kürtlerin desteğini çok etkilediğine işaret eden Aktaş, "Yani bir gün yüzde 90 olan bir veri, başka bir zaman yüzde 80'e, başka bir zaman yüzde 70'e düşebilir" şeklinde konuştu.

Aktaş, şu ifadeleri kullandı: "Anayasamızın sadece Türkiye'yi değil, bölge ülkelerini, Kürt'yle Türkiye'ye ve dünyaya dört bir yandan gelen insanları kapsatacak şekilde bir imparatorluk anayasası inşa edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Devletin aslında teknik olarak atacağı adımlar var fakat artık yeni anayasamız, hukuk topluma geçiş ve bir aşama sonrası da rızaya topluma geçiş temelinde oluşturmamız lazım. Türkiye'nin ortaya koyacağı büyük vizyon, güçlü demokrasileşme ve kardeşlik varlığını güçlendirmesi belli de geleceğe dönük bir vizyon koymak, geçmişe dönük birçok sorunu da kendiliğinden çözecektir."

TBMM Başkanlığından toplantıya ilişkin açıklama
Öte yandan, gerçekleştirilen komisyon çalışmalarına ilişkin TBMM Başkanlığından açıklama yapıldı.

Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu'nun bugün TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'un başkanlığında TBMM Tören Salonu'nda toplandığı anımsatılarak, şu ifadeler kullandı:

"Komisyonun 12'nci toplantısında Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) Dış Politika Araştırmaları Direktörü Prof. Dr. Murat Yeşiltaş, Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi (DITAM) Başkanı Mesut Azizoglu ve DITAM Başkan Yardımcısı Sedat Yurtidası, Rawest Araştırma Direktörü Roj Esir Girasun, Kürt Çalışmaları Merkezi (KSC) Başkanı İbrahim Reha Ruhavioglu, Ekopolitik Kültür, Eğitim ve Araştırma Vakfı (EKEAV) Yönetim Kurulu Üyesi Ahmet Tank Çelenk, Ankara Enstitüsü Başkanı Doç. Dr. Hatem Ete, SAHAM Koordinatörü Yüksel Genç, TEPAV Kurucu Direktörü Prof. Dr. Güven Sak, ORSAM Başkanı Dr. Kadir Temiz ve GENAR Araştırma Başkanı İhsan Aktaş'ın görüş ve önerileri dinlenmiştir."

TBMM Başkanımız Sayın Numan Kurtulmuş, toplantının açılışında yaptığı konuşmada, Komisyonun bugüne kadar gerçekleştirdiği toplantılarda 80 kişinin kıldığını, yaklaşık 30 saatı aşkın bir çalışmanın ortaya konulduğunu ve yaklaşık 830 sayfa tutanak tutulduğunu belirtti. 11 toplantıda belirlenilecek verimli müzakereler yapıldığını belirtti. TBMM Başkanımız, Komisyon çalışmalarının disiplinli ve verimli ilerlediğini vurgulayarak dinlemelerin yavaş yavaş sona gelindiğini, önümüzdeki süreçte Komisyonun çalışma raporunun ve yasal düzenleme önerilerinin hazırlanacağını ifade etmiştir."

TBMM Başkanı Kurtulmuş'un Cumhurbaşkanlığı Recep Tayyip Erdoğan'ın New York'taki Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda yaptığı konuşmalarına işaret eden açıklamada, "Filistin davasına ilişkin bu konuşmaların tarihi nitelikte olduğunu alını gizmiş, Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın her iki oturumda ortaya koyduğu tavır fevkalade önemli bulguların ve sonuna kadar desteklediklerini vurgulamıştır. TBMM Başkanımız ayrıca Fransa, İngiltere, Avustralya, Kanada gibi ülkelerin de aralarında bulunduğu 10 ülke tarafından Filistin Devleti'nin tanınmasını her türlü takdiri üstünde olduğunu belirttik. Türkiye Büyük Millet Meclisi adına bu kararı alan ülkelerin meclislerini ve hükümetlerini canı yürekten tebrik ettiklerini ifade etmiştir" ifadelerini kullandı.

Açıklamada, Komisyonun 13. toplantısının programının daha sonra duyurulacağı aktarıldı.

TBMM

Komisyon 12. kez toplandı

TBMM Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu, Meclis Başkanı Numan Kurtulmuş başkanlığında 12'nci kez toplandı. Toplantıya; Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA), Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi (DİTAM), Rawest Araştırma, Kürt Çalışmaları Merkezi (KSC), Ekopolitik Kültür ve Eğitim ve Araştırma Vakfı (EKEAV), Ankara Enstitüsü, Sosyo-Politik Saha Araştırmaları Merkezi (SAHAM), **Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV)** ve Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM) temsilcileri katıldı.

"TEKLİFLERİN HAZIRLIKLARINI YAPACAĞIZ"

TBMM Başkanı Kurtulmuş, komisyonun 20 Ağustos'taki toplantısında dinlenen İHH Diplomasiden Sorumlu Yönetim Kurulu Üyesi Vahdettin Kaygan'ın vefat ettiğini belirterek, taziyelerini ilettiler. Kurtulmuş komisyon çalışmalarına ilişkin, "Bugüne kadar 80 arkadaşımızı dinledik. Bazı sivil toplum kuruluşları bir kişi ile bazılarını ise birden fazla kişiyle temsil edildiler. Yaklaşık 50 saatli aşkın bir çalışmayı ortaya koyduk. 11 toplantıda fevkalade değerli çalışmalara, müzakerelere yapıldı. Yaklaşık 830 sayfalık tutanak tutuldu. Artık yavaş yavaş bu dinleme faslının sonuna doğru geliyoruz. Önümüzdeki süreçte sizlerden gelen teklifler doğrultusunda belirlenecek sivil toplum kuruluşlarının dinlenmesini sağladıktan sonra, TBMM Genel Kurulu'na aktaracağımız tekliflerin hazırlıklarını yapacağız. Gerek yasal düzenlemeler olsun gerekse de komisyonun çalışma raporu ile ilgili çalışma döneminin içerisine gireceğiz. Bizim açımızdan, planladığı gibi hatta planlamanın ötesinde daha disiplinli ve verimli geçen bir süreç oldu. Burada herkes fikirlerini dile getirdi; kimsenin fikirlerine, konuşmalarına müdahale etmedik. Her birisi kayda geçti, ortak olarak söylenen hususlardan birisi; eğer bu komisyon çalışmalarını başarıyla tamamlarsa gerçekten tarihi bir fonksiyonu icra etmiş olacak ve Türkiye siyaseti ile demokrasisi bakımından çok önemli bir eşik aşılmış olacaktır. Ümit ederim ki en kısa süre içerisinde disiplinli ve çalışma bütünlüğü kapsamında çalışmalarımızı tamamlayarak, millet adına yaptığımız bu vazifenin bir sonucu olan görüşlerimizi bir rapor olarak ifade etmek mümkün olur" ifadelerini kullandı.

Kurtulmuş, 10 ülkenin Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu'nda Filistin devletini tanıması ile ilgili, "Bu kararı alan ülkelerin meclisleri ile hükümetlerini tebrik ediyorum. Önemli bir aşamadır. Amerika'da yapılan bu toplantıların, Filistin davası bakımından fevkalade önemli bir geçiş süreci olduğuna inanıyorum. Herhalde bu salonda bulunanlara birkaç sene evvel densesydik ki; 'Fransa, İngiltere, Avustralya, Kanada gibi ülkeler Filistin devletini tanıyacak.' Bunun neredeyse imkansızla yakın bir şey olduğuna hepimiz söyledik. Ancak uluslararası alanda başta bu ülkeler olmak üzere insanlık cephesinin ortaya koyduğu fevkalade güçlü bir direniş ve Siyonist rejimin ortaya koyduğu insanlık suçlarına karşı, artık insanlığın ve vicdanın sınırlarının zorlanmış olması dünyanın birçok yerinde Filistin davasına olan sempatiyi artırmış, Siyonist rejime olan nefreti çoğaltmıştır. Batı ülkelerinin başkentlerinde bile Siyonist rejime karşı olan nefretin, tarihi olarak en yüksek seviyelerde olduğunu söylemek herhalde abartılı olmayacaktır. Halkların ve insanlık cephesinin ortaya koyduğu bu tavır, BM Genel Kurulu'na da yansımış ve çok sayıda ülkenin temsilcisi Filistin davasına destek verdiğini ifade etmiştir. Bu çerçevede Sayın Cumhurbaşkanımızın; milletimizin hislerine tercüman olarak ve milletimizin ötesinde çok geniş bir coğrafyanın, dünyanın her yerindeki mazlum milletlerin sözcüsü olarak, hem Gazze özel oturumunda hem de BM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşma, tarihi niteliktedir. Tarihe not düşülmüştür. Türk milletinin bir bütün olarak Filistin davasına verdiği destek, bir kez daha teyit edilmiş ve verilen destek her türlü siyasi manipülasyonun ötesinde insani ve vicdani gerekçelerle ortaya konulmuştur. TBMM olarak, Türkiye Cumhuriyeti devletinin başkanı, Sayın Cumhurbaşkanı'nın her iki oturumda ortaya koyduğu bu tavır, fevkalade önemli bulduğumuzu ve sonuna kadar desteklediğimizi bir kere daha ifade etmek isterim" açıklamasında bulundu.

"TOPLUMSAL BARIŞ BEKLENTİSİ YÜZDE 77"

SETA Dış Politika Araştırmaları Direktörü Prof. Dr. Murat Yeşiltaş, komisyon üyelerine sunum yaptı. Yeşiltaş, SETA Vakfı'nın terörsüz Türkiye süreci ile ilgili yaptığı anket sonuçlarını paylaşarak, "Katılımcıların yüzde 62'si sürecin başarısız olması halinde şiddet olaylarının yeniden artacağını düşünmektedir. Dolayısıyla hukuki derinlik; toplumsal güveni inşa etmek ve toplumsal birlikteliği sürece dahil etmek bakımından son derece hayati görülmektedir. Siyasi ve toplumsal içselleştirme, silah bırakma süreci yalnızca devletin tek taraflı iradesi olarak görülürse kalıcı olmaz. Toplumun farklı kesimlerinin süreci sahiplenmesi son derece kritiktir. Bu anlamda ortak bir anlatı çerçevesinde toplumun bir arada olması, siyasi ve toplumsal verimliliği kazanmak anlamında hayati derecede önemlidir. Toplumun bu süreci içselleştirme ve beklentisine baktığımızda ise toplumsal barış beklentisi yüzde 77, güvenlik kayıplarının bitmesini isteyenlerin oranı yüzde 76, terörün sona ermesini isteyenlerin oranının ise yüzde 75 olduğunu görüyoruz. Bu, toplumun hem barış hem de güvenlik bağlamında süreci sahiplendiğini ortaya koyan bir yaklaşımdır" diye konuştu.

KSC Başkanı İbrahim Reha Ruhavioğlu, Kürtlerin süreci yüzde 80, Türklerin ise süreci yüzde 60 oranında desteklediğini ancak kamuoyunda umut ve güven duygularının artmadığını söyledi. EKEAV Yönetim Kurulu Üyesi Ahmet Tank Çelenk de Kürt sorununun çözümünün son 100 yıla oranla çok yüksek olduğunu aktararak, "Kürt sorunu gerçekte bir Orta Doğu sorunu. Türkiye kendi içindeki Kürtlerin sorunlarını çözerken dış akrabalara ilişkin; kapsayıcı, yumuşak güç siyaseti üretmek durumundadır. Bu doğru tavır, Türkmen kardeşlerimizin de güvenliğini sağlayabilir. Bunları, İran da dahil olmak üzere, bölgeyi karşı karşıya getiren birisi olarak söylemekteyim. Milli Birlik ve Kardeşlik Projesi'nin yolu, Erbil kadar Süleymaniye ve Kobani'ye de düşebilirdi" dedi. Sunumların sona ermesinin ardından değerlendirmelerde bulunan TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş, komisyonun en önemli toplantılarından birini gerçekleştirdiğini ve CHP'nin komisyonun kuruluşundan bu yana içinde bulunduğu şartlara rağmen çalışmalarına en yüksek düzeyde destek verdiğini ifade etti. Kurtulmuş, "Bunca görüşmenin içerisinde, 'Silinsin' diye düşünebileceğimiz bir-iki ufak konuşma dışında herkes buraya gelerek siyasi fikrini, düşüncesini çok açık bir şekilde ifade etti ve bunların üzerinden bir tartışma ortaya çıkmadı. Ben şahsen bu tür toplantılardan sonra komisyonun doğru bir istikamette ilerlediğini, başlangıçta bugün geldiğimiz nokta arasında farklar olduğunu görüyorum ve bu meselenin en kısa süre içerisinde bitirilmesi için de sağlam bir iradenin komisyon üyelerimizin tamamında var olduğunu görüyorum. İnşallah bu süreci en kısa süre içerisinde tamamlayarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna sağlam bir raporla; komisyonun çerçevesi, yasal ve diğer düzenlemeler başta olmak üzere demokratikleşme ve hukuk konusundaki beklentileri de ifade ederek sunacağız. Burada hakikaten çok önemli tespitler oldu. Olumsuz tespitleri bir kenara bırakmayı tavsiye ediyorum. Bunlardan bir tanesi, 'Sürece çok güçlü bir destekle birlikte ve duyguların paralel bir şekilde güçlü olmadığı; ve birtakım tereddütlerin var olduğu' şeklinde yaklaşımlar var. Bunların çok fazla dile getirilmemesi gerektiğini düşünüyorum. Bu sürece Türklerin ve Kürtlerin kahır ekseriyetinin desteklenmiş olması, arkadaşlarımızın rakamları değiştirmekle birlikte aşağı yukarı 4'te 3'ünün üstünde bir desteği ortaya koyuyor, bu önemlidir. Rızanın artırılabilmesi ise sadece tek başına bu komisyonun yapabileceği bir iş değildir" ifadelerini kullandı.

TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'un konuşmasının ardından komisyon toplantısı sona erdi. (Haber Merkezi)

"50 Yıllık Süreç Türkiye'yi Başka Bir Yere Taşdı"

TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş, Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu toplantısında en kısa sürede TBMM Genel Kurulu'na sağlam bir rapor sunulacağı inancını taşıdığını belirterek, "50 yıldır devam eden bu süreç, bugün Türkiye'yi başka bir yere getirdi. Türklerin, Kürtlerin, Arapların, Ezidilerin, Sünnilerin, Şiilerin, Alevilerin hep beraber güçlü bir gelecek inşa etmesi üzerinde durmak zorundayız. Ben bu Komisyon'un böylesine bir iradeyi de her gün arttırarak üretmeye devam ettiğini görüyorum" dedi.

Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu'nun 12'nci toplantısında düşünce kuruluşları temsilcileri dinlendi. TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş, en kısa sürede TBMM Genel Kurulu'na sağlam bir raporun sunulacağı inancını taşıdığını söyleyerek, "Rızanın artırılabilmesi ise sadece tek başına bu Komisyon'un yapabileceği bir iş değildir. Sizlerden de özel ricam; buraya gelen, burada bu sürece katkı sunan, 'Evet bu iş burada gerçekleşmelidir, birtmendir, vakti gelmiştir' diyen arkadaşlarımızın hepsinin kendi çevrelerinde bu olumlu görüşlerini paylaşmaları ve toplumsal rızanın artırılması için garantilerin gelişmesini sağlamasını temenni ediyoruz. 50 yıldır devam eden bu süreç, bugün Türkiye'yi başka bir yere getirdi. Türklerin, Kürtlerin, Arapların, Ezidilerin, Sünnilerin, Şiilerin, Alevilerin hep beraber güçlü bir gelecek inşa etmesi üzerinde durmak zorundayız. Şunu da ifade etmek isterim; tarih analizleri yapabiliriz. Bizim Doğu toplumlarında geçmiş konuşmak çok sevdiğimiz bir şey. Geçmiş konuşabiliriz. Bugün de gayet güzel analizlere değindik. Ama esas mühim olan şey çok kuvvetli, güçlü bir geleceği birlikte nasıl kuracağımızın iradesini ortaya koyabilmek. Ben bu Komisyon'un böylesine bir iradeyi de her gün arttırarak üretmeye devam ettiğini görüyorum" ifadelerini kullandı.

Komisyon'da konuşan Ankara Enstitüsü Başkanı Doç. Dr. Hatem Mete, yaşanan süreçte gelecekte riskler oluşturabilecek konulara değinerek, "Siyasi

aktörlere ve siyasi partiye avantaj, dezavantaj sunmuyor. Bugüne kadar toplumsal hassasiyet oluşmadı. Henüz süreç seçmenin oy verme dinamiğinde, siyasi partilerin oy oranında etkili olmadı. Sürece yönelik çok yüksek destek var. Süreçle ilgili destek yüzde 60'ların altına düşmedi. Toplum meseleyi iktidarın meselesi olarak görmüyor. Toplum, bu meseleyi siyasetin uzun süredir ele alması gereken bir sosyal sorun olarak görüyor. Birçok dinamikle ilgili güven eksikliği var. Somut gelişmeler oldukça güven duygusu da inşa edilecek. Toplumsal hassasiyetin aygıtını rökezelecek bir konuya dönüşmediğini görüyorum. Devlet, çözüm sürecinde Suriye'de silahsızlanma sürecinin başlamasını istiyor. Türkiye tezlerinde ısrarcı olabilir. Suriye'deki gelişmelerin Türkiye'deki çözümde ön şart olmaması gerekiyor. Yasal düzenlemenin kapsamı ve boyutu çok önemli olacak. Yapılacak düzenlemenin sadece PKK'nın silahsızlanması değil, toplumsal entegrasyon konusunu da ele alması gere-

kiyor" dedi.

Sosyo Politik Saha Araştırmaları Merkezi (SAHAM) Koordinatörü Yüksel Genç ise, güven artırıcı önlemler konusundaki düşüncelerini paylaştı. Genç, "Bölge insanının yüzde 65'i İnfaz Kanunu'nda değişiklik bekliyor. Terörle Mücadele Kanunu'nun kaldırılması yüzde 65 oranında. Hasta tutukluların bırakılmasını isteyenlerin oranı yüzde 68. Ceza süresi dolan tutukluların serbest bırakılması yüzde 66. Kayyumun sonlandırılmasını isteyenlerin oranı yüzde 71.2. Siyasi af beklentisi yüzde 60'ın üzerinde. Kürtler için kendi içinde ana dilde eğitim olmazsa olmazdır. Ana dil için yasal ve anayasal güvence beklentisi var" diye konuştu.

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) Kurucu Direktörü Prof. Dr. Güven Sak, bölge şehirleri için stratejik terahler yapılması gerektiğini belirterek, "Doğu Anadolu Bölgesi'nde tarımdaki iş gücünün toplam iş gücündeki payı artıyor. Tarımda verimlilik düşük. Sanayi, makine imalatı ilde varsa sanayinin

diğer alanlara sıçraması mümkün. Potansiyel, eksiklik olduğunu görmek mümkün. Türkiye'de kültürel turizm bakımından gelişmiş yer Nevşehir. Yabancı turist için bu iki durum geçerli. Ziyaret etmediği görülüyor. Göbeklitepe'nin bulunması, Zeugma'nın ortaya çıkması hareketlilik oluşturuyor ama yabancı turist açısından artış yok. Turizmle ilgili faaliyet kollarında istihdam Van'da yüzde 1. Yeni rotalar sapatlanması gerekiyor. Van'a insanlar daha çok İran'dan geliyor. Asıl para harcayan turist Amerikalılar. Van'da 1.3 milyar dolar gelir oluşturmak mümkün. Turizm ekosistemini güçlendirmemiz gerekiyor. Yeni bir turizm anlayışı gerekiyor" şeklinde konuştu.

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM) Başkanı Dr. Kadir Temiz, Ortadoğu'da devlet dışı aktörlerden bahsederek, "Bence bu çözüm sürecinin ya da PKK'nın silah bırakmasının küresel ve bölgesel bazı eğilimleri takip ettiğini ve Türkiye'nin de bu küresel ve bölgesel trendlerinin bir parçası olduğunu, bu uygulamaya gayret ettiğini düşünüyorum. Şimdi bunların örneklerini vereceğim. Bugün Irak'ta yaptığımız birçok çalışmada, Irak siyasetinde üç temel eksenle dönüşüm olduğunu söyleyebiliriz. İlk olarak merkezi hükümet, 2003 yılından bu yana istenen düzeyde bir Iraklılık ve Irak diniyle örtüşen bir egemenlik alanı elde edebilmiş değil. Bu ister istemez Irak devletinde bir bağımsızlık krizini sürekli zorluyor. Ve bu Irak devletini zorlayan ikinci bir sorun al-

anını ortaya çıkartıyor. Burada merkez dışı aktörlerin mezhep ve etnisitesiyle temelde ayrışması ve bunların üzerinden devşiren şiddet görevlidir. İstisnasız bütün aktörler için bu iki durum geçerli. Daha geçtiğimiz ay Kirkük, Musul ve Erbil'e yaptığımız ziyaretlerde hemen hemen bütün aktörler ve sahada İran hükümeti dahil şiddet tekeli ne yazık ki merkezi devletin elinde değil ve merkezi otoritenin sağlayamadığı adalet, hukuk ve düzen, radikalizmin retiklediği çeşitli örgütlere alan açan bir ortam, bir sosyoloji ortaya çıkartmaktadır. Bu çerçevede üçüncü eğilim ise özellikle son yıllarda gözlemlediğimiz; Irak'ta merkezle aidiyeti ve ilişkisi zayıf aşiretler dahil her türlü farklı grubun yeni bir ekonomi kalkınma modeliyle ikna çabası olan Irak Ekonomik Kalkınma Modeli ya da Türkiye-Irak ilişkilerini şekillendiren Kalkınma Yolu. Bu bağlamda özellikle Erbil ve Süleymaniye'de yaptığımız çalışmalarımızdan elde ettiğimiz veriler, bize Kuzey Irak'ta beklentilerin ötesinde olumlu bir modelin inşa edilebildiğini göstermektedir. Bu çerçevede PKK'nın kendini feshetmesi, silahları yakarak silah bırakmanın önünü açması sadece örgütün veya örgüt liderliğinin kısa vadeli çıkarlarıyla açıklanamaz. Bölgesel gelişmelerle birlikte biraz önce bahsettiğim Irak Merkezi Hükümeti ve Kuzey Irak'ta ortaya çıkan yeni bir modelin ortaya çıkardığı siyasal, ekonomik, hatta teknolojik ve sosyolojik gerçek; artık PKK gibi devlet dışı aktörlerin zaten talihsel varlıklarını ortadan kaldırmıştır. Irak'taki son

gözlemlerimiz bize şunları gösteriyor. Bir; bölge çözüm sürecini destekliyor. Şubat ve altı ay sonra yaptığımız saha çalışmalarında bu trendin biraz daha yayıldığını gözlemliyoruz ancak zaten burada Kürt çalışmalarını araştırmacıları da bunu anketler üzerinden teyit ediyor. Ancak herkes zorluğun farkında. Ciddi bir güven bulunuyor. Sadece Türkiye'ye karşı değil, aynı zamanda Kürt siyaseti ve grupları arasında da ciddi gerilimler mevcut. Sahiplenme zayıf, herkesin bu sorunu başkasının sorunuymuş gibi konuşma eğilimi içinde olduğunu gözlemliyoruz" diye konuştu.

Suriye yönetiminin iç savaşın ortaya çıkardığı siyasal ve idari boşluğu hızlı bir şekilde inşa ettiğine işaret eden Temiz, "Suriye'nin farklı toplumsal kesimlerinin bu merkezileşme ve devlet kapasitesinin artırılması politikalarına destek olması bekleniyor. Dolayısıyla hükümetlerin ve diğer etnik azınlıkların içinde bulunduğu grupların toplumsal muhataplarıyla yeni bir Suriye'nin geleceği için konuşması ve iletişime geçmesi önemli bir beklenti. İkinci bir dönüşüm ise kendini devletin bir parçası hissetmeyen grupların siyasi ve toplumsal aidiyet sorunudur. Şehir merkezlerinde birçok yerde bu aidiyet sorunu gözlemlenmek mümkün. Bu aidiyet meselesinin nasıl kurulacağı da Suriye için ciddi bir politik konu olarak ortada duruyor. Son olarak bütün bunların ortaya çıkardığı güvenlik sorunu ve ekonomik kalkınmanın, yani Suriye'nin ekonomik sorunlarının bir an önce çözüme ihtiyacı var" şeklinde konuştu. (İHA)

Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu, 12. toplantısını yaptı

"Terörsüz Türkiye" hedefi doğrultusunda TBMM'de kurulan Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu'nun 12. toplantısı, TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'un başkanlığında TBMM Tören Salonu'nda yapıldı.

Toplantıda Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) Dış Politika Araştırmaları Direktörü Prof. Dr. Murat Yeşiltaş, Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi (DITAM) Başkanı Mesut Azizoglu ve DITAM Başkan Yardımcısı Sedat Yurttaş, Rawest Araştırma Direktörü Roj Esir Gırasun, Kürt Çalışmaları Merkezi (KSC) Başkanı İbrahim Reha Ruhavioğlu, Ekopolitik Kültür, Eğitim ve Araştırma Vakfı (EKEAV) Yönetim Kurulu Üyesi Ahmet Tarık Çelenk, Ankara Enstitüsü Başkanı Doç. Dr. Hatem Ete, SAHAM Koordinatörü Yüksel Genç, **TEPAV** Kurucu Direktörü Prof. Dr. Güven Sak, ORSAM Başkanı Dr. Kadir Temiz ve GENAR Araştırma Başkanı İhsan Aktaş'ın görüş ve önerileri dinlendi.

"SAĞLAM BİR RAPOR SUNACAĞIZ"

Toplantının kapanışında konuşan TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş, "Komisyonun doğru bir istikamette ilerlediğini, başlan-

gıyla bugün geldiğimiz nokta arasında olumlu anlamda çok büyük farklar olduğunu görüyorum. Bu meselenin en kısa süre içerisinde bitirilmesi için de sağlam bir iradenin, komisyon üyelerimizin tamamında

var olduğunu görüyorum. İnşallah bu süreci de en kısa süre içerisinde tamamlayarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna yasal düzenlemeler, diğer düzenlemeler başta olmak üzere demokratikleşme, hukuk devleti konusundaki beklentilerimizi de ifade ederek sağlam bir raporunu sunacağız" dedi.

"ÜLKEMİZİN GELECEĞİNİ BÜYÜTMEME DEVAM EDECEĞİZ"

Komisyonunda yer alan AK Parti Tekirdağ Milletvekili Gökhan Diktaş da yaptığı değerlendirmede "Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu'nun 12. toplantısını TBMM Başkanımız Sayın Numan Kurtulmuş'un başkanlığında gerçekleştirdik. Ülkemizin önde gelen düşünce ve araştırma kuruluşlarıyla bir araya geldiğimiz toplantımızda, terörden arındırılmış yarınlarmız için kapsamlı değerlendirmelerde bulunduk. Toplumun tüm kesimlerini kap-

sayan müşterek iradeyle, kardeşlik, adalet gini büyütme devam edeceğiz" dedi.

Haber / Gülveren ALTUNOĞLU

TBMM Komisyonu'ndan "anayasal süreç adımı" geliyor

MİLLİ Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu'nun düşünce ve araştırma kuruluşlarını dinleyeceği 12'nci toplantısı başladı.

Toplantının açılış konuşmasını gerçekleştiren TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş, komisyonun çalışmalarının Türkiye'nin demokrasi ve siyaset tarihi açısından kritik bir eşik oluşturabileceğini kaydetti. Kurtulmuş, "Eğer bu komisyon çalışmalarını başarıyla tamamlarsa, tarihi bir fonksiyon icra etmiş olacak. Türkiye demokrasisi ve siyaseti için çok önemli bir dönüm noktası aşılmış olacaktır"

dedi.

KOMİŞYON BUGÜNE KADAR 80 KİŞİYİ DİNLEDİ

Komisyonun, bugüne kadar 11 toplantıda 80 kişiyi dinlediğini, 50 saati aşan çalışmalar sonucunda 830 sayfalık tutanak tutulduğunu aktaran Kurtulmuş, dinleme sürecinin son aşamasına geldiğini belirtti. Kurtulmuş, "Artık dinleme faslının sonuna yaklaşıyoruz. Ekim ayı içinde, sizlerden gelen tekliflerle belirlenen diğer sivil toplum kuruluşlarını da dinledikten sonra,

Meclis Genel Kurulu'na sunulacak yasal düzenlemeler ve kapsamlı bir çalışma raporu hazırlığına geçeceğiz" dedi. Kurtulmuş, sürecin planlanandan daha disiplinli ve verimli ilerlediğini, herkesin fikirlerini özgürce ifade ettiğini ve hiçbir müdahalede bulunulmadan tüm görüşlerin kayda geçirildiğini söyledi.

"YASAL DÜZENLEME HAZIRLIKLARI"

Komisyonun dinleme sürecinin tamamlanmak üzere olduğunu vurgulayan Kurtulmuş, "Ekim ayı içinde kalan sivil toplum kuruluşlarını dinledikten sonra, komisyonun asıl hedefi olan yasal düzenlemeler ve çalışma raporu hazırlıklarına odaklanacağız. Bu rapor, millet adına üstlendiğimiz bu görevin bir sonucu olarak Meclis'e sunulacak diye konuştu. Kurtulmuş, komisyonun farklı

görüşleri özgürce dinleyerek, Türkiye'nin demokrasi ve toplumsal barış hedeflerine katkı sağlamayı amaçladığını ifade etti.

KOMİŞYONDA KONUŞACAK STK'LAR

Komisyon bugün toplantının ilk oturumunda Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA), Diele Toplumsal Araştırmalar Merkezi (DITAM), Rawest Araştırma, Kürt Çalışmaları Merkezi (KSC), Ekopolitik Kültür, Eğitim ve Araştırma Vakfı (EKEAV) temsilcilerini dinleyecek. Komisyon ikinci oturumunda; Ankara Enstitüsü, Sosyo-Politik Saha Araştırmaları Merkezi (SAHAM), Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM) temsilcilerini dinleyecek. HABER MERKEZİ

Numan
Kurtulmuş

KOMİSYONDA 50 SAATLİK DİNLEME

Meclis Komisyonu dün 12. toplantısını yaparken Meclis Başkanı Numan Kurtulmuş, 50 saatlik çalışma döneminde dinleme faslının sonuna geldiklerini söyledi. Kurtulmuş, gelecek ay bazı sivil toplum kuruluşu temsilcileri de davet edildikten sonra Meclis Genel Kurulu'na iletilmek üzere bir yasa teklifinin hazırlanacağını belirtti.

TERÖRSÜZ Türkiye sürecini yürüten TBMM Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu, dün 12'nci toplantısını yaptı. Komisyonunda Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA), Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi (DITAM), Rawest Araştırma, Kürt Çalışmaları Merkezi, Ekopolitik Kültür, Eğitim ve Araştırma Vakfı (EKEAV), Ankara Enstitüsü, Sosyo-Politik Saha Araştırmaları Merkezi (SAHAM), Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM) ve GENAR Araştırma yöneticileri sunumlar yaptı. Temsilcilerin değerlendirmeleri özetle şöyle:

SETA Direktörü Prof.

Dr. Murat Yeşiltaş: Stratejik bir fırsat penceresi önümüze açılmış görünmektedir. Toplumun güven duyarak süreci içselleştirilmesi için kalıcı bir mimarinin oluşturulması zorunludur. Devletin kurumsal kapasitesi geçmişe nazaran çok daha güçlüdür.

DITAM Başkanı Mesut

Azizoğlu: Çözümde ortaklaşmak gerekiyor. Komisyonun görevlerinden birisi de herkesin gerekçesini birbirine yaklaştırmak olmalı. Sadece bir gerekçe üzerinden çözüm aramak eksik bir yaklaşım olur.

RAWEST Araştırma Direktörü Roj Esir Gırasun:

Kürtlerin yüzde 65'i silahla hak aranmasına kategorik olarak karşı. Bu sosyolojik fırsat siyasi bir kazanca tahvil edilmelidir. Kürtlerin üçte ikisinin süreçten beklediği ilk adım, Selahattin Demirtaş'ın serbest bırakılması.

Kürt Çalışmaları Merkezi Başkanı Reha Ruha-

vioğlu: Kürt toplumunda silahlılaşmaya kategorik desteğin arttığını görüyoruz. Türkiye Kürtlerini özgün kılan husus şu: Kürt kimliği güçlenirken Türkiye'ye aidiyet de güçleniyor.

ANKARA

Bülent
SARIOĞLU

'TERÖRDEN SONRA' TURİZM FORMÜLÜ:

Van Gölü'nü tanıtmak ve turizme kazandırmak amacıyla su sporları etkinlikleri düzenleniyor.

'Van nasıl Cenevre olur diye düşünmemiz lazım'

TEPAV Kurucu Direktörü Prof. Dr. Güven Sak, TBMM Milli Dayanışma Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu'ndaki sunumunda, **TEPAV**'ın "Terörden sonra hayat: Van ve çevresi" başlığıyla proje ve çalışmayı paylaştı.

Süreçle birlikte bölgede

bundan sonra ne yapılabileceğine odaklanılması gerektiğine işaret eden Sak, bölgenin kültürel ve doğal destinasyonları düşünüldüğünde turizmin bir bölgesel kalkınma lokomotifine olabileceğine işaret etti. Sak, "Odaklanacağımız konu turizm. Bugüne kadar hiç değerlendirmediğimiz bir potansiyelin aslında o bölge açısından son derece önemli olduğunu düşünüyorum" dedi.

'Avrupalı turist gelmeli'

"Göbeklitepe'nin bulunması, Zeugma'nın ortaya çıkması aslında bir hareketlilik yaratıyor ama toplam yabancı turist sayısında bir artış olmuyor. Bölgeye, Türkiye'ye gelen toplam yabancı turist

sayısında o tarafa doğru giden bir artış gözüküyor" tespitini paylaşan Sak, "Van'ı ve Doğu'yu nasıl Nevşehir'e dönüştürebiliriz, Van nasıl Cenevre olur diye düşünmemiz lazım" diye konuştu. Van'a en çok turistin İran'dan geldiğini, günlük turist sayısının 750 bine kadar çıktığını belirten Sak, bölgeye İranlı turist kadar Avrupalı turistin gelmesinin sağlanması halinde, 1.3 milyar dolarlık turizm potansiyeline erişmenin mümkün hale geleceğini söyledi.

● EVRİN GÜVENDİK Ankara

Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu'nun 12. toplantısında düşünce kuruluşlarının temsilcileri görüşlerini dile getirdi.

"Terörsüz Türkiye" ile doğuda turizm hareketlenecek, herkes kazanacak >> Terör tarihe karışınca Doğu ve G.Doğu Anadolu cazibe merkezi olacak. Yerli ve yabancı turist rotayı bölgeye kıracak. TBMM'ye sunum yapan Prof. Dr. Güven Sak da "Sadece Van ve çevresi 1,3 milyar dolarlık potansiyel barındırıyor" dedi. **ESMA ALTIN / 16'DA**

**TEPAV KURUCU DİREKTÖRÜ
PROF. DR. GÜVEN SAK:**

Terörsüz Türkiye VAN'I CENEVRE HÂLINE GETİRİR

Terörün bitmesiyle birlikte İranlıların yanı sıra Avrupalı turistlerin de Van bölgesine çekilmesi hâlinde 1,3 milyar dolarlık turizm potansiyeli doğacağı belirtildi.

Esma Altın ANKARA

Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonunun önceki gün yapılan toplantısında detaylı bir sunum gerçekleştiren **Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV)** Kurucu Direktörü Prof. Dr. Güven Sak, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin terörden temizlenmesiyle turizm potansiyeli açısından önemli bir ivme yakalanabileceğini söyledi. Bu konuda saha araştırmaları yaptıklarını belirten Sak, özellikle turizm açısından önemli bir potansiyel sahip Van şehri özelinde yapılan çalışmalarını aktardı. Van ve çevresinin turizm potansiyelinin harekete geçirilmesi durumunda, bölgedeki turizm profilinin değiştirilmesinin mümkün olduğunu kaydeden Sak, "Van nasıl Cenevre olur?" sorusundan

yola çıkarak, bölgeye gelen İranlı turist kadar Avrupalı turistin gelmesinin sağlanması hâlinde, 1,3 milyar dolarlık turizm potansiyeli erişimin mümkün olduğunu ifade etti. Van'a en çok turistin İran'dan geldiğini, bu çerçevede İran'dan gelen günübirlik turist sayısının 750 bine kadar çıktığını belirten Sak, "Ancak Van'a ABD, Almanya, Fransa ve Çin'den binden daha az turist geliyor" açıklamasında bulundu.

Bölgesel olarak turizm sektöründe istihdam edilenlerin sayısında düşüş olduğunu belirten Sak, "Beş binden az kişi turizm sektöründe çalışıyor. Bunun sadece Van özelinde 23 bine doğru yükselmesi mümkün. Turizm aslında bir KOBİ destekleme programı olarak tasarlanmalı. Turistler nereleri gezecek, hangi rotayı takip edecek, nereleri görmelerini istiyoruz ve onlara nasıl para harcatacağız, bunları odaklanmamız gerekiyor" değerlendirmesinde bulundu. KKTC'de yeni bir turizm ve teknoloji anlayışıyla neler yapılabileceği noktasında Maraş özelinde bir çalışma yürüttüklerini değinen Sak, "Maraş'ta bir deniz biyoteknoloji araştırma merkezi kuralım istiyoruz. Onunla ilgili de bir çalışma yürütüyoruz" dedi.

Düşünce kuruluşları: Kürtlerin yüzde 96'sı 'Türkiye vatanım' diyor

TERÖRSÜZ Türkiye hedefi doğrultusunda TBMM'de kurulan Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu'nda düşünce kuruluşlarının temsilcileri görüşlerini dile getirdi. SETA Dış Politika Araştırmaları Direktörü Prof. Dr. Murat Yeşiltaş, "Silahların susması ilk adım, dayanıklı bir mimari inşa edilmeli" dedi. Ankara Enstitüsü Başkanı Hatem Ete, toplumun % 70'inin süreci olumlu gördüğünü aktardı. SAHAM Koordinatörü Yüksel Genç, "Barışa destek yüksek ama sürece güven düşük" değerlendirmesinde bulundu. **TEPAV** Kurucusu Güven Sak, sürecin bölge ekonomisine katkı sağlayacağını dile getirdi. ORSAM Başkanı Kadir Temiz şeffaf bir yol haritası çağrısı yaptı. GENAR Başkanı İhsan Aktaş ise araştırmalara göre Kürtlerin yüzde 96'sının "Türkiye vatanım" dediğini açıkladı. TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş, komisyonun bugüne kadar 80 kişiyi dinlediğini, 830 sayfa tutanak tuttuğunu ve yakında yasal önerilerin Meclis'e sunulacağını duyurdu. ► AA

Van Cenevre olabilir

► **Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV)** Kurucu Direktörü Prof. Dr. Güven Sak, Terörsüz Türkiye hedefinin gerçekleşmesi hâlinde oluşturdukları gelecek simülasyonunu Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu'nda paylaştı. Bölgenin turizm kapasitesine dair bir sunum yapan Sak, Van ve çevresinin turizm potansiyelinin harekete geçirilmesi durumunda, bölgedeki turizm profilinin değiştirilmesinin mümkün olduğunu kaydetti. Yaptıkları araştırmaya dayanarak "Van nasıl Cenevre olur?" diye soran Sak, bölgeye gelen İranlı turist kadar Avrupalı turistin gelmesinin sağlanması hâlinde, 1,3 milyar dolarlık turizm gelirine erişmenin mümkün olduğunu ifade etti. ► **UĞUR DUYAN** ANKARA

TEPAV/Güven Sak

Doğu Anadolu'nun turizm
geliri 1,3 milyar dolara
ulaşabilir

Sayfa **04**

TEPAV KURUCU DİREKTÖRÜ GÜVEN SAK, DOĞU ANADOLU BÖLGESİ KALKINMA STRATEJİSİNİ MECLİSE SUNDU:

Terörsüz Türkiye'de Van, "Turizmde nasıl Cenevre olur" diye düşünmeliyiz

CANAN SAKARYA
ANKARA

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) Kurucu Direktörü Güven Sak, TBMM'de Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonuna yaptığı sunumda Doğu Anadolu'nun sahip olduğu kültürel ve doğal mirasın, uygulanacak doğru politikalarla bölgesel kalkınmanın lokomotifi olabileceğini belirtti. Bölgeye gelen yabancı turist sayısının düşük olduğuna dikkat çeken Sak, "Van'a yılda yalnızca 500 Amerikalı turist geliyor. Nevşehir'de bu sayı 35 bin, Erivan'a ise 100 bin" dedi. Yabancı turist sayısının artmasıyla bölgenin turizm gelirlerinin 1.3 milyar dolara ulaşabileceğini söyledi.

Terörsüz Türkiye sürecinin gündeme gelmesi ile birlikte 'Doğu Anadolu'da terörden sonra hayat nasıl olur?' konusuna odaklandıklarını, Dünya Bankası ile bir çalışma başlattıklarını belirten Sak, Aralık ayında Van'da bölgedeki iş dünyası örgütleriyle bir araya geldiklerini, Kars, Doğubeyazıt ve Van'ı dolaştıklarını, bölgenin hiç kullanılmamış büyük bir potansiyele sahip olduğunu anlattı. Sak, sürecin başarı ile sonuçlanması halinde bölgenin turist profilini değiştirebilmenin mümkün hâle geleceğini ifade etti. Van'ın müze ve ören yeri ziyaretçileri açısından 16'ncı sırada yer alırken Nevşehir'in birinci sırada olduğunu

Bölge için öneriler

- Ani/Arpaçay Köprüsü'nün restorasyonu için çalışma grubu kurulması
- Yeni kültür ve doğa rotalarının belirlenmesi. Altyapı ve insan kaynağı ihtiyacının belirlenmesi için çalışma grubu oluşturulması
- Yöresel ürünlerin tanıtımına yönelik gastronomi rotaları oluşturulması
- Bölgenin farklı illerini birbirine bağlayan bir ulaşım ağı oluşturulması
- Turistik Doğu Ekspresi hattının bölgeyi kapsamaması

belirten Sak, "Türkiye'de aslında kültürel turizm açısından bugüne kadar hızla gelişmiş olan merkezimiz Nevşehir. Şimdi, öncelikle "Van'ı ve Doğu Anadolu'yu nasıl Nevşehir'e dönüştürebiliriz?" diye düşünmemiz gerekiyor. Van' kültürel ve doğal miras haritası açısından Kapadokya'dan çok daha büyük bir bölge. Bizim şimdi çalıştığımız konu bu, "Van nasıl Cenevre olur?" diye düşünmemiz lazım çünkü Van Gölü çok güzel bir yer ama daha yapmamız gereken işler var" dedi.

1.3 milyar dolar turizm geliri

Van'a en çok turistin İran'dan geldiğini, 150 bin civarında gecele-

me olduğunu, gününbirlik gelenlerle 750 bin civarında turist geldiğini belirten Sak, şöyle devam etti: "Van'a Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Fransa, Çin'den gelen turist binden daha az, İranlı turist çok ama asıl para harcayanlar Batı'dan gelenler. İranlı turist kadar Amerikalı ve Fransız turist Türkiye'ye gelirse, Avrupa ülkelerinden gelen turist sayısı da yüz katı artarsa ki çok düşük, bunun sonucu ne olur diye baktığımızda, Van ve bölgede yaklaşık 1,3 milyar dolarlık aslında bir gelir yaratmak mümkün hâle geliyor" dedi.

"Bölge için Antalya gibi tasarlanmamış yeni bir anlayışa ihtiyaç var"

Bölgede turizm istihdamının da Türkiye'nin gerisinde olduğuna dikkat çeken Sak, "Şimdi turizm sektöründe 5 binden az kişi çalışıyor. Yalnızca Van için baktığımızda istihdamın 23 bine doğru yükselmesi mümkün. Bu bir turizm ekosistemi aslında. Bu ekosistemin her aşamasını güçlendiriyor olmamız gerekiyor. Turizm aslında bir KOBİ destekleme programı olarak tasarlanmak durumunda. KOBİ'lerin bölgede desteklenmesine yönelik yeni bir turizm anlayışına ihtiyacımız var. Dolayısıyla, bu bölge için Antalya gibi tasarlanmamış, inşaat yapmaya dayalı teşviklerle desteklenmeyen yeni bir turizm anlayışına ihtiyacımız var" dedi.

TBMM Başkanı Kurtulmuş, yasal süreç için ekim ayını işaret etti

CANANSAKARYA

12. toplantısını yapan Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA), Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi (DİTAM), Rawest Araştırma, Kürt Çalışmaları Merkezi (KSC), Ekopolitik Kültür ve Eğitim ve Araştırma Vakfı (EKEAV), Ankara Enstitüsü, Sosyo-Politik Saha Araştırmaları Merkezi (SAHAM), Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) ve Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM) temsilcilerini dinledi. Toplantının açılışında Komisyonun bugüne kadar yaptığı çalışmaları değerlendiren TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş, Komisyon'da 80 kişiyi dinlendiğini, yaklaşık 50 saati aşkın bir çalışmanın ortaya konulduğunu ve yaklaşık 830 sayfa tutanak tutulduğunu belirtti. Kurtulmuş, dinlemelerin yavaş yavaş sonuna gelindiğini, diğer sivil toplum kuruluşlarını da dinledikten sonra ekim ayı içerisinde TBMM Genel Kuruluna iletilecek tekliflerin, gerek yasal düzenlemelerin gerek komisyonun çalışma raporunun hazırlığını yapacaklarını söyledi. Kurtulmuş, BM toplantısına da değindiği konuşmasında, ilk defa BM toplantılarında bu kadar büyük katılımlı Gazze oturumunun gerçekleşmesinin önemli olduğunu belirterek, birkaç sene önce "Fransa, İngiltere, Avustralya, Kanada gibi ülkeler Filistin Devleti'ni tanıyacak" denilseydi, herkesin, bunun neredeyse imkansızla yakın bir şey olacağını söyleyeceğini kaydetti. Kurtulmuş, "Sayın Cumhurbaşkanımızın milletimizin hislerine tercüman olarak, milletimizin çok ötesinde çok geniş bir coğrafyanın ve dünyanın hemen her yerindeki mazlum milletlerin temsilcisi, sözcüsü olarak hem Gazze özel oturumunda hem Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda yapmış olduğu konuşma, tarihi nitelikte konuşmalardır. Tarihe not düşülmüştür" dedi.

10 düşünce kuruluşu çalışmalarını aktardı

Komisyon toplantısına katılan 10 düşünce ve araştırma kuruluşu sunumlarında sahada yaptıkları çalışmaları komisyona aktardılar. Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) Dış Politika Araştırmaları Direktörü Prof. Dr. Murat Yeşiltaş, stratejik fırsat penceresinin açıldığını belirterek,

kalıcı barışın tesis edilmesi için daha kapsamlı ve dayanıklı bir mimarinin inşa edilmesi zorunlu olduğunu söyledi. Yeşiltaş, yaptıkları araştırmalarda katılımcıların yüzde 62'sinin sürecin başarısız olması halinde Türkiye'de şiddet olaylarının yeniden artacağını düşündüğünü belirtirken, sürecin hukuki, siyasi, güvenlik, kurumsal, ekonomik, normatif ve jeopolitik olmak üzere 7 derinlik üzerinden ele alınması gerektiğini söyledi. **Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV)** Kurucu Direktörü Prof. Dr. Güven Sak "Doğu Anadolu'da Girişimcilik Ekosistemindeki Nitel Değişimin Mükafatı Nedir?" başlıklı sunumunda terör sonrası bölgede turizmin nasıl gelişeceğini ilişkin değerlendirmelerde bulundu. Sak, Van ve çevresinde turizm gelişimine ilişkin bir çalışma yaptıklarını belirterek, bölgenin kültürel ve doğal varlıklar açısından büyük bir potansiyele sahip olduğunu sürecin başarıyla sonuçlanması durumunda bölgeye gelen turist profilinin de değişeceğini ifade etti.

Kürtlerin yüzde 65'i silahla hak aramaya karşı

Ankara Enstitüsü Başkanı Doç. Dr. Hatem Ete, bundan sonraki süreçte daha zor bir döneme girildiğini belirterek, sürece yönelik genel itibarıyla çok yüksek bir destek olduğunu söyledi. Rawest Araştırma Direktörü Roj Gırasun, ise yaptıkları araştırmalarda Kürtlerin yüzde 65'inin silahla hak aramasına kategorik olarak karşı olduğunu, kalan yüzde 35'i oluşturan yüzde 20'lik kesimin tereddütü olduğunu kalan yüzde 15'in ise silahla hak aramaya onay verdiğini belirtti. Kürt Çalışmaları Merkezi (KSC) Başkanı İbrahim Reha Ruhavioglu, bu süreçte Kürtlerin, haklarının konuşulmadığı kanaatinde olduğunu ve kayyum uygulamasının çok ciddi bir güven sorunu oluşturduğunu belirtti.

Terror-free initiative committee set to pave way for legislation

» **REPRESENTATIVES** from various think tanks attended the new session of the National Solidarity, Brotherhood, and Democracy Committee at Parliament in Ankara yesterday. The committee, established to discuss suggestions for advancing the terror-free Türkiye initiative, will soon conclude its work, its chair, Parliament Speaker Numan Kurtulmuş, said at the session.

The initiative aims to put an end to the decades-old campaign of violence by the PKK terrorist group.

Kurtulmuş said at the opening of the

committee that so far, some 80 people have attended the committee's sessions, which is comprised of lawmakers from the ruling Justice and Development Party (AK Party) and opposition parties. Those heard by the committee include everyone from families of victims of PKK terrorism, representatives of business bodies, mothers of PKK members, ministers and the intelligence chief.

"Overall, we had meetings amounting to more than 50 hours. In the past 11 sessions, we had extraordinarily valuable discussions," he also said. *PAGE 6*

Terror-free Türkiye committee set to pave way for legislation

A parliamentary committee set up to tackle an initiative for disarmament of the PKK terrorist group held its latest meeting yesterday and is expected to wrap up work that may be the basis for new bills to advance the plan

» REPRESENTATIVES from various think tanks attended the new session of the National Solidarity, Brotherhood, and Democracy Committee at Parliament in Ankara yesterday. The committee, established to discuss suggestions for advancing the terror-free Türkiye initiative, will soon conclude its work, its chair, Parliament Speaker Numan Kurtulmuş, said yesterday.

The initiative aims to put an end to the decades-old campaign of violence by the PKK terrorist group.

Kurtulmuş said at the opening of the committee that so far, some 80 people have attended the committee's sessions, which are comprised of lawmakers from the ruling Justice and Development Party (AK Party) and opposition parties. Those heard by the committee include everyone from families of victims of PKK terrorism, representatives of business bodies, mothers of PKK members, ministers and the intelligence chief.

"Overall, we had meetings amounting to more than 50 hours. In the past 11 sessions, we had extraordinarily valuable discussions. The minutes of the meeting totaled approximately 830 pages. Now, we are nearing the end of this briefing stage of the committee's work. In the coming days, we will hear from more nongovernmental organizations (NGO) proposed by the committee members and will start drafting a report consisting of recommendations for Parliament's General Assembly," Kurtulmuş said.

Parliament is currently in a summer recess and will resume work next month. The committee was the only working body of Parliament since August.

"We will now enter a phase where we will prepare a committee report and (recommendations) for new legal amendments (for the terror-free Türkiye initiative)," Kurtulmuş stated.

The speaker said the committee's work was very disciplined and fruitful, "better than what we planned."

"Everybody spoke his/her mind, and we never interfered. Everything is record-

A view of the meeting of the parliamentary committee, Ankara, Türkiye, Sept. 24, 2025.

ed here. What we agree upon is that if the committee successfully concludes its work, it will be a historic development, a critical threshold for Turkish politics and democracy," he said.

The Foundation for Political, Economic and Social Research (SETA), the Dicle Social Research Center (DITAM), Rawest Research, the Kurdish Studies Center (KSC), the Foundation for Ecopolitical Culture, Education and Research Foundation (EKEAV), the Center for Sociopolitical Field Studies (SAHAM), the Turkish Economic Policy Research Foundation (TEPAV) and the Center for Middle Eastern Studies (ORSAM) representatives were set to speak at yesterday's session.

The initiative is the brainchild of Devlet Bahçeli, the head of the government's ally, the Nationalist Movement Party (MHP). The government facilitated the initiative after Bahçeli's call to the PKK's jailed ringleader, Abdullah Öcalan, to urge his group to dissolve. Turkish intelligence now monitors the current stage of the initiative, which took a new turn after PKK members started abandoning arms at a ceremony in northern Iraq this summer.

The PKK killed tens of thousands of people in its violent campaign for more than four decades. Its attacks began in the countryside in southeastern Türkiye before spreading to big cities in the west. Among the terrorist group's victims are civil servants working in the southeastern and eastern parts of Türkiye, security personnel, as well as civilians, whom the group viewed as collaborating with authorities. The group's indiscriminate attacks claiming civilian

lives accumulated public outrage over the years and the state has long followed policies strictly involving constant military and police operations to wipe out the group.

The committee first convened on Aug. 8 with the participation of lawmakers from most parties, including the ruling Justice and Development Party (AK Party), its ally MHP, the main opposition Republican People's Party (CHP) and the Peoples' Equality and Democracy Party (DEM Party), a key actor in the initiative due to its intricate links to the terrorist group. The Good Party (GP) is among several small parties opposing the initiative.

Although it is not authorized to draft bills, the committee will issue recommendations to Parliament, which may subsequently discuss and adopt them as bills. One such proposal is on the status of the PKK. Media outlets reported that the ruling party would suggest redefining the PKK as "a terrorist organization in the process of dissolution and disarmament," and that might further accelerate the initiative that began last year.

Media reports stated that the AK Party planned to introduce a separate law, rather than amend the counterterrorism laws, exclusively for this initiative. The current Turkish Penal Code has no articles on the dissolution of terrorist groups, although past amendments and regulations allowed lenient sentences for surrendered terrorists. The planned bill will also serve as a guideline for the dissolution of other terrorist groups, media reports say.

Türkiye is considering reintegration measures for PKK members not involved in

any crimes and who volunteered to abandon arms, according to a report by the Sabah newspaper, but more than three dozen members of the group of senior cadres and some 300 members in lower ranks will not be allowed to return to Türkiye. These include PKK terrorists known to authorities and involved in masterminding or participating in acts of terrorism. Türkiye will allow them to stay in Iraq or Syria for a while, but a permanent stay after the PKK's complete disarmament is out of question, according to the reports. The Sabah report also says they would be "advised" to leave for Europe or some African countries with good ties with Türkiye.

At the session, professor Murat Yeşiltaş, director of foreign policy research at SETA, shared the details of the think tank's opinion poll on the terror-free Türkiye initiative. Some 62% of interviewees think violence would escalate again if the initiative fails. Thus, it is essential to have a legal foundation for the efforts in order to build public trust and social harmony. The disarmament process should not be tackled as a unilateral state initiative; otherwise, it won't last. It is critical for different segments of society to support the process. It is crucial to have a joint narrative that society will agree upon, to achieve political and social efficiency," he said. Yeşiltaş noted that people's "expectation of social peace" was 77% according to SETA's poll. "The rate of those wanting an end to losses of security personnel is 76% and the rate of those wanting terrorism to end is 75%," he underlined.

Mesut Azizoğlu, chair of DITAM, commented on the ongoing efforts of the com-

mittee and stated that there were crucial expectations from the committee.

"Primarily, there are demands for establishing a legal framework for the process. There's also a need to generate public consent, ensure a sense of justice, and work toward a shared future. First and foremost, the segment of society that must be convinced of a solution, especially in terms of justice, is the Turks. Meanwhile, the group that needs to be addressed to ensure justice is the Kurds," Azizoğlu said. The PKK, claimed to be founded to fight for Kurdish rights, exploited the state of the community, especially in southeastern Türkiye, and recruited disillusioned Kurds to its cause.

Roj Esir Girasun, director of Rawest Research, described the process as a natural outcome of the sociological transformation of the Kurdish population and regional developments.

"In our research before (the start of the terror-free Türkiye initiative), we found that 65% of Kurds categorically oppose seeking rights through armed struggle. Of the remaining 35%, about 20% are hesitant or uncertain. Only 15% support the idea of armed struggle. This shift highlights the significant changes since the 1990s," he said.

KSC President İbrahim Reha Ruhavioğlu said 80% of Kurds and 60% of Turks support the initiative. However, he noted that public confidence and hope have yet to rise accordingly.

Ahmet Tarık Çelenk, a board member of EKEA, emphasized that the chances for resolving the issue are higher now than at any point in the past century.

İSTANBUL / DAILY SABAH

Speaker urges PKK to take steps to boost anti-terror bid

ANKARA

Parliament Speaker Numan Kurtulmuş said on Sept. 26 that PKK must take further steps to accelerate the government's ongoing "terror-free Türkiye" initiative.

"We need to act quickly. The conditions in the region, the balance of power is prone to rapid change... We will move forward with firm steps," he told reporters at parliament.

The remarks came as Kurtulmuş was asked about the timetable for a parliamentary commission tasked with overseeing the initiative.

"On the one hand, you will take into account the honor of the Kurds, and on the other, you will take into account the sensitivities of the Turks," he said.

When asked if preparations had been made regarding execution regulations, Kurtulmuş said PKK needed to act to accelerate the process.

"The parliament's actions could be completed within a few days. However, the other pedal also needs to be worked on," he said.

The panel has been reviewing the legal and social dimensions of the anti-terrorism effort.

SPEAKER on page 03

Parliament Speaker Numan Kurtulmuş speaks during a press conference in Ankara on Sept 26.

Speaker urges PKK to take steps to advance anti-terror bid

ANKARA

Parliament Speaker Numan Kurtulmuş said on Sept. 26 that PKK must take further steps to accelerate the government's ongoing "terror-free Türkiye" initiative.

"We need to act quickly. The conditions in the region, the balance of power is prone to rapid change... We will move forward with firm steps," he told reporters at parliament.

The remarks came as Kurtulmuş was asked about the timetable for a parliamentary commission tasked with overseeing the initiative.

"This is such a process that you have to keep the scales very balanced. On one hand, you will take into account the honor of the Kurds, and on the other, you will take into account the sensitivities of the Turks," he said.

When asked if preparations had been made regarding execution regulations, Kurtulmuş said PKK needed to act to accelerate the process. "Parliament's actions could be completed within a few days. However, the other pedal also needs to be worked on," he said.

The commission has been reviewing the legal, social and political dimensions of the government's anti-terrorism effort. Under the initiative, PKK declared a ceasefire and later announced its decision to disarm and dissolve following a call from its imprisoned leader, Abdullah Öcalan.

Regarding whether the commission would meet with Öcalan, Kurtulmuş said that issue had not yet been brought to the panel's agenda.

"If it were brought to the agenda, the commission would make a decision by qualified majority, and we would abide by that," he said.

In previous sessions, the commission gathered views from cabinet ministers, intelligence officials, bar associations, relatives of fallen soldiers, labor unions, business groups, non-governmental organizations, academics and think tanks.

Kurtulmuş said spy chief İbrahim Kalın and ministers may revisit the commission to provide updates on the process.

On Sept. 24, the parliamentary panel heard testimony from several think tanks on Sept. 24 as it moved closer to drafting legislative proposals.

During its 12th session, The National Solidarity, Brotherhood and Democracy Commission took input from groups including the Foundation for Political, Economic and Social Research (SETA), Dicle Social Research Center (DITAM), Rawest Research, the Kurdish Studies Center (KSC) and the Ecopolitical Culture, Education and Research Foundation (EKEAV).

Representatives from the Ankara Institute, the Turkish Economic Policy Research Foundation (TEPAV), the Center for Socio-Political Field Research (SAHAM) and the Center for Middle East Studies (ORSAM) also testified.

|||||

ANTI-TERROR PANEL HOSTS THINK TANKS

A parliamentary commission reviewing the 'terror-free Türkiye' initiative hears testimony from several think tanks.

STORY ON PAGE 03

DHA photo

A parliamentary commission convenes for talks in the capital Ankara.

Panel hosts think tanks in anti-terrorism drive

ANKARA

A commission established under the Turkish parliament to review the government's "terror-free Türkiye" initiative heard testimony from several think tanks yesterday as it moved closer to drafting legislative proposals.

The National Solidarity, Brotherhood and Democracy Commission convened its 12th session yesterday, taking input from groups including the Foundation for Political, Economic and Social Research (SETA), Dicle Social Research Center (DİTAM), Rawest Research, the Kurdish Studies Center (KSC) and the Ecopolitical Culture, Education and Research Foundation (EKEAV).

Representatives from the Ankara Institute, the Turk-

ish Economic Policy Research Foundation (TEPAV), the Center for Socio-Political Field Research (SAHAM) and the Center for Middle East Studies (ORSAM) also testified.

"Some 830 pages of minutes have been prepared. We are now gradually approaching the end of this consultation phase," Parliamentary Speaker Numan Kurtulmuş, the panel's head, told the session.

"In the coming period, we will prepare the proposals that we will submit to the TBMM [Turkish parliament]."

In the previous sessions, views were gathered from cabinet ministers, intelligence officials, bar associations, relatives of fallen soldiers, labor unions, business groups, nongovernmental organizations and academics.

.....